

CATALINA SALAS SALAS
 Professora d'Educació Infantil al CP s'Arenal II

L'escultura de Joan Miró: un camí més per a l'aprenentatge a l'educació infantil

L'escultura és un dels mitjans d'expressió emprats per l'home per comunicar-se. A través de l'escultura els adults sentim, ens expressam, vivim, experimentam...

*I els infants?
 Com viuen l'escultura?
 Com l'entenen? Com l'expressen?
 Com interpreten els grans artistes?*



En el marc escolar empram sempre molts recursos per aconseguir que els infants desenvolupin totes les seves capacitats. Però, sovint, ens oblidam de l'escultura com a camí per desenvolupar aquestes capacitats necessàries com són la comunicació, expressió, interpretació...

El que hem intentat amb la realització d'aquesta experiència ha estat fomentar l'expressió pròpia de l'infant a partir de la interpretació d'escultures, de la seva vivència, significat i sentiment. Hem volgut que el nin aprengués a analitzar noves formes desconegudes per a ell, que les reconegués, interpretàs, valoràs i, sobretot, que les sentís i que, al final, fos capaç d'expressar-se de la mateixa manera per si sol.

Per aconseguir tot això ens hem situat a una aula de vint nins i nines de cinc anys que pertanyen al col·legi públic l'Arenal II de Ciutat. Amb aquests infants hem anat treballant diferents aspectes de l'art des de principi de curs. Hem treballat el dibuix i la pintura a partir de l'anàlisi i interpretació de diferents pintors coneguts com són Joan Miró, Picasso,

Vermeer; hem realitzat diferents visites a la Fundació Pilar i Joan Miró i al Museu March i hem dut a terme també un projecte de treball centrat en el tema «Aprendre a pintar».

Avançat el curs, l'equip de mestres d'infantil, un cop analitzada la feina realitzada fins aleshores, vàrem considerar interessant aprofitar l'oportunitat per visitar de nou la Fundació Pilar i Joan Miró en la qual en aquells moments s'iniciava una exposició referent no a la pintura d'aquest artista, exposició que ja havíem visitat, sinó a l'escultura. A partir d'aquí va començar una aventura cap al món escultòric de Joan Miró en la qual ens embarcaríem els alumnes de la nostra aula.

El procés que seguirem per realitzar aquesta aventura es pot dividir en quatre fases que detallarem a continuació:

ABANS DE LA VISITA

La setmana abans de realitzar la visita a la Fundació vàrem començar a treballar la tasca que havíem de dur a terme. Vaig disposar d'un llibre, propietat de la Fundació Pilar i Joan Miró, en el qual es trobaven la majoria de les escultures que després podríem observar en directe. Vaig mostrar el llibre als nins, recordàrem qui era Joan Miró, què havia fet i quins dels seus quadres teníem més presents. A una de les sessions, fullejant el llibre en petits grups, parlàrem de les diferències existents entre els quadres i les escultures. Algunes de les observacions foren:

— *Aquestes no estan pintades en un paper.* (Raquel).

— *No tienen los mismos colores que los cuadros.* (Víctor). (Observació feta enfront d'una escultura completament negra).

— *Si que tienen colores, los mismos que los cuadros.* (Rocío). (Apareix una escultura amb els colors clàssic mironians).

— *Dels quadres, podíem veure què hi havia darrere?* (Mestra).

— *No, detrás del las quadres no hi ha res.* (Marco).

— *I darrere les escultures?* (Mestra).

— *Aquí no se ve.* (Cristina).

— *Pero se puede pasar por detrás.* (Yeray).

— *I quina diferència hi ha entre un quadre i una escultura?* (Mestra).

— *Las esculturas son como las cosas que hacemos con plastilina.* (Sonia).

— *Però si aferram sa plastilina a sa taula és com un quadre.* (Raquel).

Vàrem parlar de quan les podríem veure, on es trobaven, quines mides devien tenir, com les havia pintat l'autor, etc.

A una de les sessions va sorgir la idea que ells mateixos realitzassin una escultura en fang. El resultat foren produccions de tota mena, amb relleu i sense, abstractes, amb formes perfectament idestificables, etc. Pretenia amb això comparar quines eren les seves habilitats i en què se centaven abans i després de realitzar la visita a l'hora de crear les seves idees.

ARRIBAM A LA FUNDACIÓ PILAR I JOAN MIRÓ

Abans d'anar a la Fundació ens aturàrem a passejar per l'hort del Rei

i el parc de la Mar de Ciutat. Amb les altres mestres pensàrem que això resultaria molt positiu ja que permetria veure no sols escultura de Miró sinó d'altres escultors dels quals en podem trobar obres en aquest llocs. En aquesta visita els nins es fixaren molt en el que veien i en com estava fet, el que més els va cridar l'atenció fou el mural de rajoles de Miró situat al parc de la Mar, el qual identifica-rem ràpidament amb el seu autor.

Quan arribàrem a la Fundació vàrem realitzar la visita acompanyats per un guia el qual estimulava als infants a l'hora d'interpretar cada escultura. A causa de la quantitat d'escultures existents n'observarem algunes més detalladament que les altres. Les converses se centraven en els colors i materials emprats, títols possibles d'escultura, a què recordava, com havia estat composta, etc.

Després d'analitzar la visita, vàrem triar amb les altres mestres algunes de les escultures observades per treballar-les després a l'aula. En vàrem elegir algunes de les que havíem comentat i d'altres que havien passat més desapercebudes. Al final decidirem enfocar el treball a l'aula a partir de cinc de les escultures.

TORNAM A ÉSSER A L'AULA. QUÈ RECORDAM? QUÈ FEM?

La primera sessió després de la visita es va centrar en un record general del que s'havia fet. Parlàvem del que havíem vist, quines escultures els havien agradat més, perquè, etc. Acabàrem la sessió dibuixant cada un el que recordava. Hi va haver majoria d'infants que dibuixaren escultures vistes a la Fundació, però també n'hi hagué d'altres que recordaren el que havien vist tant al parc de la Mar com a l'hort del Rei.

Les següents sessions les dedicàrem a treballar detalladament cada una de les escultures que havíem elegit.

La conversa del primer dia va girar entorn al que es veia en l'escultura *Moimoselle*. Alguns aspectes de la conversa foren:

— *Es una señora con dos caras.* (Nikos).

— *No té dues cares, lo de abajo es sa panxa.* (Adrian).

— *Se está duchando.* (Yeray).

— *No, no se ducha, es un sombrero que parece un grifo.* (Rocío).

— *No se puede duchar porque está sentada.* (Adrian).

— *Però si no té cadira.* (Raquel).

— *Pero va descalza.* (Marco).

La conversa fou molt interessant ja que, un darrere l'altre, s'analitzaren tots els aspectes visibles. El títol al que arribaren, *Senyora que es dutxa*, no coincidí amb el que li havia donat l'autor. Al final, amb el model a la vista, dibuixaren el que es veia de l'escultura.

La segona escultura treballada fou una de realitzada en bronze titulada, *Femme*, en la qual no s'havien fixat en la visita. Intentàrem veure de què estava feta, quins colors tenia i què coneixien que es pogués identificar. Yeray va arribar a la conclusió del que li havia passat a Joan Miró per després fer-la:

Unos señores jugaban un partido de rugby. Un jugador dio una patada a la pelota, que llegó al cielo. Llegó hasta la Luna, que la agujereó con la punta de la nariz, y se cayeron los dos. Se cayó encima de una piedra y le salió un asa y una cola (Yeray).

Pintàrem aquesta escultura amb el mateix material que l'anterior. Cal destacar que, així com a la d'abans s'havien fixat en els colors que tenia l'obra original, aquest cop no ho feren. Pintaren dels colors que volgueren. És de suposar que els colors d'aquesta no els cridaven tant l'atenció.

A la tercera escultura es varen fixar sobretot en les formes geomètriques que sorgien: un cercle gros groc, dos de petits, un triangle, un rectangle llarg. En aquest cas els materials no foren tan bons d'identificar. A la conversa sobre com expressar-la en un paper decidiren pintar-la amb pintura, ja que els colors els agradaven molt.

La conversa al voltant de la quarta escultura analitzada fou molt interessant ja que a la visita li havíem dedicat molt temps i la recordaven

molt bé. Alguns aspectes de la conversa entorn d'aquesta foren:

— *Parece un cerdo.* (Marco).

— *No, és un soldat.* (Cristina).

— *Per què és un soldat?* (Mestra).

— *Perquè du un sombrero de soldat.* (Cristina).

— *I además tiene fuerza.* (Luis Alberto).

— *Per què?* (Mestra).

— *Perquè està fent peses.* (Luis Alberto).

— *On són les peses?* (Mestra).

— *Lo groc.* (Luis Alberto).

— *Lo groc es un sonajero.* (Lorena).

— *Claro, es un bebé con dos piernas y dos brazos.* (Juan Carlos).

— *I té un gorrito amb una bolla.* (Sonia).

— *On són les cames i els braços?* (Mestra).

— *El banco.* (Lorena).

Aquest cop la pintaren amb pintures de cera i la majoria de nins no oblidaren gairebé cap dels detalls de l'escultura.

La conversa entorn de la darrera escultura titulada *Personatge* tingué uns resultats molt diferents de la resta. Recordaren que aquesta escultura l'havien analitzada molt bé per la part de darrera i ho volien dibuixar, però també en volien dibuixar la part de davant. Després d'una conversa interessant decidiren no fer-ne cap dibuix sinó fer-la amb fang.

La realitzaren en petits grups, en els quals s'establí un diàleg per acordar quin seria el procés que seguirien. Els tres grups es fixaren molt bé en el dibuix per veure les faccions de davant i entre tots anaven recordant les de darrera. S'establiren diàlegs molt interessants sobre com fer per mantenir l'equilibri i que no caigués, aconseguir que el cap no es desfés, que s'aguantassin les braços, etc. En el tres casos els resultats foren molt satisfactoris. Un cop acabades, pintaren les escultures de color negre i les exposarem a l'entrada de l'aula.



ARA NOSALTRES SOM ELS ESCULTORS

Un cop analitzades totes les obres previstes, va arribar l'hora de potenciar en els infants la seva pròpia capacitat per crear. Iniciarem aquesta fase recordant quins eren els elements emprats majoritàriament per Joan Miró a l'hora de realitzar escultures. Els infants ressaltaren sobretot la possibilitat d'utilitzar material de desfeta, i d'aquí sorgí la idea de dur diferents coses de casa per emprar-les després per realitzar escultures.

Quan acumulem prou material (pots, tassons, coberts, cartons de paper, botelles, etc.) iniciarem diferents converses sobre què fer amb tot el que teníem a l'abast. Algunes de les propostes que sorgiren foren:

— *Podem ajuntar-les totes i fer una cosa grossa.* (Raquel).

— *Las podemos aferrar.* (Luis Alberto).

— *Pegamos cosas y a ver qué sale.* (Rocío).

Al final es consensuà la idea d'anar aferrant entre tots diferents peces i observar què anava sortint. Cada nin triava un element que li agradava i l'aferrava allà on volia. Sorgiren problemes referents a l'equilibri, com aguantar coses a l'aire... Totes les dificultats que ens anaven sorgint les anàvem resolent en gran grup. Quan ells mateixos consideraven que una escultura es podia donar per acabada, passàvem a la realització de la següent.

Un cop emprat tot el material, tinguérem com a resultat cinc escultures diferents. A partir d'aquí sorgí una nova conversa:

— *Les hem de deixar així?* (Mestra).

— *Les hem de pintar.* (Marco).

— *I com les pintam?* (Mestra).

— *Amb plastidecor.* (Loli).

— *Amb ceres.* (Fernando).

— *Amb tèmperes.* (Paco).

— *La podríem pintar amb colònia.* (Luis Alberto).

— *Pero las botellas no son de colonia.* (Marco).

— *I com es diu això?* (Mestra). No hi ha contesta.



1. Personatge, 1971. Bronze (121x67x42 cm).

2. Escultura, 1971. Bronze (35x13x6 cm).

3. Cap i esquena d'una nina, 1966. Bronze (33x22'5x8 cm).

Fundació Joan Miró, Barcelona

— *On ho podem comprar?* (Mestra).

— *A una tienda de pintures.* (Lorena).

Un cop resolguérem que el que necessitàvem era pintura d'esprai decidírem quins colors necessitàvem i els compràrem. En varen voler pintar quatre amb els colors més comuns de Miró: groc, vermell, verd, blau i negre; i una en tons daurats com alguna de les que havien vist a l'exposició.

Acabades les escultures posàrem títol a cada una, això no va resultar gens difícil ja que, durant els curs anàvem titulant el que fèiem i vèiem i ja hi estàvem avesats. Els cinc títols que es decidiren foren: *La perruqueria*, *La pizzeria*, *El tren del paisatge*, *La cuina* i *La barca*. Els resultats de la nostra tasca quedaren exposats a l'entrada de l'escola.

CONCLUSIONS

Un cop analitzada tota la feina realitzada, arribam a conclusions molt positives ja que s'ha aconseguit, tant per part dels alumnes com dels pares, una major sensibilització cap a un dels aspectes de l'art més interessants i menys treballats a l'aula: l'escultura. Els infants han après a valorar potser una mica més el significat de les coses i la importàcia de les petites i pròpies creacions. A més, els pares han contribuït notablement tant en l'aportació de material com en l'apreciació i valor demostrat pels resultats de les produccions realitzades.

No hem d'oblidar que l'art és part de nosaltres, part dels infants. És des de l'aula on hem de treballar els seus aspectes, treure-hi tot el suc i intentar que des de petits els infants aprenguin no sols a observar l'art sinó a apreciar-lo, entrar-hi i estimar-lo. ♦